

Мр Нада Трифковић*

Истанбулски Универзитет

Одсјек за нову османску историју

ПРОБЛЕМ СИГУРНОСТИ У ЗВОРНИКУ И ОКОЛИНИ У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XVI ВИЈЕКА

Апстракт: Зворнички Санцак, који је основан у периоду између 1478. и 1481. године, првобитно је представљао пограничну област Османлија према Угарима, због чега је имао велики војни значај. Како су се, међутим, границе Османске Државе према Угарској помјерале, Зворник је са својом околином, оставши у позадини у односу на новоосвојене области, почео да губи војну улогу. Ипак, због географског положаја и ријечних веза са Београдом, санцак је задржао стратешку и економску важност. Међутим, како су се у Османској Држави већ у другој половини XVI вијека почеле назирати политичке, економске и друштвене промјене, дошло је и до угрожавања сигурности у појединим областима. Угрожавању сигурности доприносили су, како пресретачи на путевима, нападачи на караване, трговце и путнике намјернике, тако и санцакбегови и кадије који су злоупотребљавали своје положаје. Једна од области Османске Државе у којој је сигурност била видно угрожена, управо због економског значаја, био је Зворнички Санцак. Циљ овог рада је да се, анализом архивских докумената у Османском Архиву у Истанбулу, прикаже на који начин је била угрожена сигурност у Зворничком Санцаку и какве је мјере предузимала Османска Држава како би се спријечило разбојништво и злоупотреба положаја у овој области. У раду је кориштена квалитативна метода истраживања, а резултати су представљени дескриптивно.

Кључне ријечи: Зворнички Санцак, Османска Држава, Сигурност у Османској Држави, XVI Вијек.

*

У османском изворима су се за разбојнике углавном користили термини *kuttâu't-tarik*, *haydut*, *harâmi*, *haramzade*, *eşkiya*, те се под овим терминима подразумјевао онај који пресреће путнике и пролазнике, који напада села, отима стоку и друге вриједне ствари од народа. У Османској Држави се у XIV вијеку разбојништво највише осјећало на Средоземљу. У XVI вијеку је, пак, разбојништво почело нагло да расте

* nada.trifkovic95@gmail.com

и у другим областима, док је у XVII вијеку постало један од водећих проблема Османске Државе.¹ Овоме су доприносили разни фактори, као што су пораст популације, економске промјене, те политички проблеми и дуги и исцрпљујући ратови. Пропадање тимарског система, који је представљао основу животног поретка у Османској Држави, нанијело је велику штету административном, економском и друштвеном развоју. Производна класа друштва, односно раја, све је више сиромашила, при чему су се млађе генерације, желећи да обезбједе материјалну основу, окретале разбојништву.² Један од догађаја који је такође у великој мјери утицао на пораст разбојништва, био је сукоб синова Султана Сулејмана средином XVI вијека.³ Коначно, крајем XVI вијека, Османска Држава је истовремено ratoвала са Сафевидима на истоку и Хабзбурзима на западу, а борбе на два фронта су представљале још један важан фактор у порасту броја разбојника у друштву.⁴

Истовремено, ауторитет државе је био увелико пољуљан. Војници су све чешће бјежали током војних похода, а урушавање тимарског система је отежавало одлазак спахија у рат, који су тако губили посједе. Умјесто стријела и лукова, у Османској Држави се врло брзо проширила употреба ватреног оружја, а на мјесто тимарских војника у војску су примани плаћеници, тзв. секбани. Спахије које су остајале без тимара, затим наоружани секбани и осиромашена раја формирали су разбојничке групе.⁵ Широка употреба ватреног оружја и његова лака продаја одиграли су важну улогу у формирању ових група. Групе су се углавном састојале од 8-10 људи и називане су чете.⁶

И док је у Анадолији разбојништво, које је ескалирало током османског рата са Хабзбурзима крајем XVI вијека (1593-1606), највише угрожавало путеве којима су пролазиле хације, каравани и путници намјерници, у румелијском дијелу државе су се на удару разбојничких активности налазиле пограничне области. Тако су разбојничким ударима у другој половини XVI вијека нарочито биле изложене пограничне територије Османске Државе према Млетачкој Републици, те области у Мађарској.⁷ Поред пограничних области, на удару разбојника су се налазили и путеви који су повезивали важне трговачке и стратешке центре. Једна од области у румелијском дијелу Османске Државе у којој је разбојништво постало важан проблем, био је

¹ Mücteba İlgürel, Eşkıya, *TDV İslam Ansiklopedisi* 11, 1995, 466.

² Halil İnalçık, *Devlet-i Aliyye II: Tagayyür ve Fesad (1603-1656)-Bozuluş ve Kargaşa Dönemi*, İstanbul 2021, 5-6.

³ *Türkiye Tarihi 1453-1603*, Ed. Suraiya Faroqhi, Kate Fleet, İstanbul 2016, 70.

⁴ Feridun M. Emecen, *Osmanlı Klasik Çağında Savaş*, İstanbul 2018, 315.

⁵ İnalçık, *Devlet-i Aliyye II*, 6.

⁶ İlgürel, Eşkıya, 468.

⁷ İlgürel, Eşkıya, 468.

Зворнички Санцак. Као посебна административна јединица, Зворнички Санцак је основан између 1478. и 1481. године и првобитно је био везан за Румелијски Ејалет. Оснивањем Будимског Ејалета 1540. године, Зворнички Санцак је стављен под надзор будимског бејлербеге. У склопу Будимског Ејалета је остао до 1580. године, односно до формирања Босанског Ејалета, када је коначно прикључен овој административној области. Иако је првобитно представљао пограничну област према Мађарској, након Мохачке битке и османског освајања Будима, Зворнички Санцак је остао у позадини.⁸ Упркос томе, у другој половини XVI вијека сигурност је била осјетно угрожена. Циљ овог рада је да се прикаже зашто је и на који начин сигурност у Зворничком Санцаку била угрожена у другој половини XVI вијека, те који су дијелови санцака били највише изложени разбојничким активностима. Такође, у раду је анализиран и однос центра османске власти према разбојничким нападима, те мјере које су предузимане како би се они зауставили.

Сигурност у Зворнику

Кроз територију Османске Државе су пролазили трговачки путеви који су повезивали запад са истоком, обале са унутрашњости, те који су представљали важан фактор у економском и друштвеном развоју државе. Како су грађени према морфологији земљишта, путеви који су пролазили кроз Румелију и Анадолију су били најпогоднији путни правци током неколико стотина година. Путеви су повезивали и важне центре унутар саме државе, те су њима пролазили трговачки каравани, путници намјерници, чауши и дипломатске пратње. С обзиром на значај који су путеви имали, било је неопходно обезбједити конаке, ханове и вакуфе на прелазним тачкама, који би олакшали путовања, али и појачали сигурност.⁹ У Зворничком Санцаку је такође било изграђено неколико вакуфа и кервансараја, који су омогућавали смјештај и привремено склониште путницима и трговцима. Већ средином XVI вијека забиљежено је да се један кервансарај налазио јужно од Зворника, на прелазу ријеке Дрињаче. Овај кервансарај је изграђен у склопу вакуфа зворничког санцакбега Бахши бега око 1530. године. Такође, Бахши бег је у самом Зворнику подигао вакуф у виду дервишке завије, која је располагала и мисафирханом, односно гостионицом у којој су путници могли добити бесплатну храну.¹⁰

⁸ Adem Handžić, „Zvornik u Drugoj Polovini XV i u XVI vijeku“, *Godišnjak Društva Istoričara Bosne i Hercegovine*, 8, Sarajevo 1969, 148, 160.

⁹ Ümit Ekin, „Klasik Dönemde Osmanlı İmparatorluğu'nda Karayolu Ulaşımını ve Nakliyatı Etkileyen Faktörler“, *BELETEN*, 81/291, Istanbul 2017, 394.

¹⁰ Adem Handžić, O Ulozi Derviša u Formiranju Gradskih Naselja u Bosni u XV Stoljeću, *Prilozi za Orijentalnu Filologiju*, 31, Sarajevo 1981, 174.

У сврху сигурности Османлије су такође користиле јединице зване дербенди који су, попут полиције, обезбјеђивали сигурност на путевима. За безбједност су у неким областима били одговорни и становници који су због ове службе могли бити ослобођени пореза авариз. У неким дијеловима државе подизане су тврђаве у којима су биле стациониране искључиво дербендске посаде.¹¹ Како је проблем са сигурности средином XVI вијека почео да расте, поред дербенда, у службу за обезбјеђивање сигурности улазили су и мартолоси. Мартолошка служба нарочито је била заступљена у пограничним областима према Млечанима и Хабзбурзима.¹² У Зворничком Санцаку потреба за мартолошком службом осјетила се управо средином XVI вијека, те је у кануннама која се налази на почетку зворничког *тахрир дефтера* из 1548. године, истакнуто да је потребно да се у санцаку обезбједи одред од 25 мартолоса коњаника који би требало да спријече хајдучке упади, који су у последње вријеме били учестали. Осим тога, пажњу на проблем угрожене сигурности у Зворничком Санцаку требало је да обрати и сам санцакбег, јер је у претходном периоду забиљежен превелики број крађа и напада у споменутој области.¹³

Поред тога што је сигурност на путевима била важна због трговаца и каравана, путеви су имали и велики значај током ратова, јер је њима пролазила османска војска, за чији је пролаз претходно требало обезбједити све потребне услове. Пролаз војске, преношење оружја, хране, и свог другог терета, зависило је углавном од проходности и сигурности путева. Поред копнених, исти су значај имале и ријечне везе.¹⁴ Свјесни значаја и могућности ријечних путева, разбојници су их углавном бирали за своје активности, јер су могли лакше и брже да пређу из једног санцака, нахије или села у друго. С тога су се приобална села неријетко налазила на мети напада разбојника. И поред тога што су Османлије покушавале обезбједити ријечне путеве, забиљежени су случајеви када се и забита, која је била задужена за очување реда и сигурности, придруживала разбојницима. У Зворничком Санцаку је безбједност нарочито била угрожена у долини Саве, на сјеверу, гдје се Дрина улива у Саву, те гдје се Зворнички Санцак граничио са Сремским, а од 1580. године и Босански Ејалет са Будимским.

¹¹ Ekin, Klasik Dönemde Osmanlı İmparatorluğu'nda Karayolu Ulaşımını ve Nakliyatı Etkileyen Faktörler, 394; Дербенди су представљали врсту страже у Османској Држави, који су углавном били стационирани у мањим тврђавама на путним раскрсницама, а као војне јединице основани су у вријеме Мурата II. (Yusuf Halacoğlu, Derbend, *TDV İslam Ansiklopedisi*, 9, Ankara 1994, 162-164)

¹² Abdülkadir Özcan, Martolos, *TDV İslam Ansiklopedisi*, 28, Ankara 2003, 64.

¹³ BOA. TT. 260, s. 13

¹⁴ Mehmed Yaşar Ertaş, Savaşlarla Şekillenen Yollar: Osmanlı Devleti'nde Yol Sistemi, *CIEPO Uluslararası Osmanlı Öncesi ve Osmanlı Tarihi Araştırmaları 6. Ara Dönem Sempozyum Bildirileri*, 1, İstanbul 2011, 628.

¹⁵ Пограничне области су биле веома битне тачке окупљања разбојника, који су бјежећи из једног у други санџак отежавале властима да их ухвате. На удару оваквих напада нашли су се шездесетих година XVI вијека Зворнички, Смедервски и Крушевачки Санџак. Наиме, притужбе на нападе разбојника су стизале из пограничних области, а разбојници су углавном нападали села око рудника. Како би се зауставили њихови напади, централна власт је наредила да се сакупе мартолови из околине рудника Кучајна, те да се за њиховог вођу постави спахија Мустафа, који је у претходном периоду већ помагао да се ухвате разбојници у Смедеревском Санџаку. Према томе, њихов задатак је био да зауставе и разбојнике у пограничној области и да спријече наношење штете народу из пограничних територија.¹⁶

Безбједност у Османској Држави, међутим, нису угрожавали само пресретачи на путевима и нападачи на села. С обзиром да су у Османској Држави у другој половини XVI вијека почели да се називу проблеми који су продубљивали социјалне и економске промјене, незадовољство међу рајом је све више расло. Раја је била незадовољна због све веће самовоље локалних управника и због повећаних пореза,¹⁷ па се с тога неријетко дешавало да су се и припадници раје прикључивали разбојницима, те да су заједно нападали друга села.¹⁸ Поред тога, дешавало се да је раја напуштала земљу, па прелазила у други санџак или сасвим други ејалет. Тако су сакупљачи пореза већ 1567. (Х. 975) примјетили одређене неправилности када је ријеч о рајинском становништву у Зворничком Санџаку. Иста појава је, пак забиљежена и у Смедервском и Крушевачком Санџаку. Када је, међутим, овај проблем испитан, утврђено је да је један дио раје прешао у Темишварски Ејалет. Раја се углавном населила на територију Шебеша и Лугожа, па се с тога од темишварског бега тражило да се она раја за коју се, на основу последњег пописа, утврди да није била на овој територији, што прије врати на своју земљу. Такође, инсистирало је да се повећа контрола, те да се у будућности спријече овакви поступци становништва.¹⁹

Још један фактор који је у Османској Држави утицао на урушавање безбједности су били јаничари. Основан у XIV вијеку, јаничарски одред је представљао једну од најјачих карика Османске Државе. Међутим, већ у XVI вијеку у јаничарским редовима су се почеле назирати промјене, које су ескалирале у XVII вијеку. Првенствено, сам процес сакупљања јаничара је био мијењан, па су, умјесто хришћанске дјеце, у јаничаре примана и дјеца функционера, јаничари су почели да се жене и баве разним занатима

¹⁵ BOA. DVNSMHH.d. 3/1195.

¹⁶ BOA. DVNSMHH.d. 3/511.

¹⁷ Mustafa Akdağ, *Türkiye'nin İktisadi ve İctimai Tarihi*, İstanbul 2010, 669-670.

¹⁸ BOA. DVNSMHH.d. 3/815.

¹⁹ BOA. DVNSMHH.d. 7/448.

и трговином, те су почели трајно да се насељавају у неким градовима. На овај начин је изгубљена дисциплина, а јаничари су постали нови османски проблем, који се одражавао и на безбједност у држави.²⁰ Случајеви у којима су јаничари директно угрожавали безбједност регистровани су и у Зворничком Санџаку. Наиме, два јаничара, Насух и Мехмед, су се доселили у варош Сребреник, те су почели да нападају рају и да им наносе штету. С обзиром да нису заустављени, јаничари су напали и на кућу Хусејин аге, диздара сребреничке тврђаве.²¹ Поред јаничара, своје положаје су користили и примићури, односно старијешине села које су биле задужене за сакупљање пореза. Године 1565 (Х. 972) османска власт је примила бројне жалбе из села Бабин Дол и Долац која су припадала нахији Доња Тузла. Наиме, примићури у овим селима су нападали на кадије, нападали на рају, те сакупљали порезе по својој вољи. Поводом ових жалби, од зворничког бега Шабана је тражено да испита цио случај, кадије и рају, те да утврди да ли су примићури заиста криви.²²

Прикупљање пореза је такође врло често могло да послужи као изговор под којим су функционери наносили штету раји, те су на тај начин угрожавали сигурност у читавим селима.²³ Власт у Истанбулу је о томе бивала обавјештена, након чега је тражила да се починиоци ухвате и казне. На исти начин је наређено и хапшење кетхуде Хусејина из нахије Сокол. Међутим, врло је вјерватно да је доста времена било потребно да би се власт обавјестила о овом случају, јер се наводи да је и прије Хусејина његов отац такође вршио насиље над рајом.²⁴ Дакле, јасно је да центар османске власти није могао на сваку жалбу одмах да реагује. Такође, треба узети у обзир временски период који је био потребан да би жалбе стигле до султана, те да би наредбе из Истанбула стигле у одредиште у које су слате. Ни сами чауши који су носили писма, наредбе или пак новац, нису увијек безбједно стизали на своја одредишта. Регистрован је случај када је нестао чауш Ферхад, који је са собом из Истанбула носио 2952 златних филорија и наредбе о изградњи шајки у зворничком бродоградилишту. Пошто се након извјесног времена чауш није појавио у Зворнику, из Истанбула је стигла наредба да се испита његов нестанак, јер је пут угрожен због напада хајдука и других разбојника. Међутим, чауш није пронађен, а као посљедица његовог нестанка, у Зворнику је каснила изградња шајки које је било потребно послати у Београд.²⁵ С друге стране, било је и случајева када су чауши били ти који су угрожавали безбједност. Наиме, 1584. године (Х.

²⁰ İnalçık, *Devlet-i Aliyye II*, 128-130.

²¹ BOA. DVNSMHHM.d. 40/692.

²² BOA. DVNSMHHM.d. 6/1227.

²³ Akdağ, *Türkiye'nin İktisadi ve İctimai Tarihi*, 666.

²⁴ BOA. DVNSMHHM.d. 3/1606.

²⁵ BOA.DVNSMHHM.d. 5/1042, 1043.

991), из Будима је у Зворник послат чауш који је носио наредбу о сакупљању материјала потребног за изградњу шајки. Међутим, чауш се удружио са кадијом, те су скупа почели нападати рају. Пошто су жалбе о овом случају доспјеле до османске власти, тражило се од босанског бега да он лично испита цијели случај.²⁶ Пажњу свакако привлачи и чињеница да је у овај случај био умијешан и кадија, па је управо због тога испитивање случаја пребачено са надлежности зворничког санџакбега и кадије на надлежност босанског бејлербега. Ово није био једини случај када је кадија показивао своју самовољу. Још 1566. (X. 973) године је регистровано да је зворнички кадија напустио Зворник, те се преселио на удаљеност око једног и по дана од Зворника. Тамо је, међутим, нашавши се далеко од ока санџакбега, муслиманској раји наносио велику штету. Како је вијест, пак, дошла до санџакбега Шабана, о овоме је обавјештена и власт у Истанбулу, која је тражила да се кадија врати у Зворник, како би био близу санџакбега који би могао да контролише његово дјеловање.²⁷ Занимљиво је, међутим, да се у овом случају не говори о кажњавању кадија, већ да се само инсистира на његовом повратку у центар санџака. Такав поступак власти је показатељ и слабљења ауторитета који је починиоцима зулума омогућавао да наставе са својом самовољом, само у другим облицима. С тога су се жалбе на кадије и неправилно прикупљање пореза наставиле и наредних година. Жалбе су упућене зворничком санџакбегу и 1572. године, када је на путу до Клиса пролазио кроз зворничке нахије. Раја се углавном жалила због неправилног прикупљања џизије и *адет-и агнам* пореза. Примљене жалбе, санџакбег је прослиједио у Истанбул, па је због тога од кадија тражено да се заустави овакво поступање према раји и да се њихове жалбе детаљно испитају.²⁸

Закључак

Сигурност у Османској држави је бивала све више угрожена током XVI вијека. Свјесни проблема са којим се друштво суочавало, Османлије су за очување безбједности постављали јединице мартолосо и дербенда. Упркос томе, путеви који су представљали важне везе између османских центара, те који су били дио сталне руте трговаца, каравана, те хаџија, били су стално изложени опасности. При томе, како због плодности земљишта, тако и због лакшег кретања, разбојници су веома често користили ријечне везе за своје активности, те пограничне области санџака и ејалета. Тако је у Зворничком Санџаку сјеверна област, долина Саве, те граница са Сремским Санџаком представљала једну од најнесигурнијих територија. Такође, поред

²⁶ BOA.DVNSMHH.d. 48/1068.

²⁷ BOA. DVNSMHH.d. 5/1554.

²⁸ BOA. DVNSMHH.d. 19/655.

сјевера, угрожена је била и тромеђа између Зворничког, Смедеревског и Крушевачког Санџака, те околина рудника. Поред разбојника и пресретача путева, сигурност у Османској Држави, те у самом Зворничком Санџаку угрожавали су и раја, службеници и војници. Међу предстваницима локалне власти који су своје функције злоупотребљавали налазили су се примићури, чауши и кадије. Такође, све већа самовоља расла је међу јаничарима, који су се трајно насељавали у градове и долазили у сукоб са локалним становништвом, па су чак нападали и на друге функционере. Самовоља јаничара, међутим, није била кажњавана, па је овакав однос османске власти омогућио да јаничарски одреди све више јачају, те да временом постану и пријетња султанима. Разлог због којег османска власт није предузимала потребне мјере како би зауставила самовољу представника локалне власти може се потражити у тадашњим дешавањима на истоку. Наиме, 1578. године Османска Држава је почела рат против Сафавида у Ирану, који је трајао до 1590. године. Током овог рата, Османлије су улагале велике напоре у слање што већег броја војника, обезбјеђивање довољне количине хране и оружја на истоку.²⁹ Може се закључити да су државни службеници чекали тренутке слабости у држави и користили их за своје интересе. Након што је 1590. године завршен рат на истоку, Османлије су 1593. године почеле рат са Хабзбурзима, те је ново ратно стање представљало нову прилику за самовољу функционера.³⁰ Поред тога што се бавила источним питањем, османска власт у Истанбулу је каснила са својим одлукама и због времена које је било потребно да жалбе стигну до Дивана, те да донесене одлуке стигну до центра санџака. У складу са тим, било је потребно одређено вријеме како би све одлуке биле спроведене.

Када је ријеч о раји која се суочавала са самовољом локалних власти, међу њима је било и хришћанске и муслиманске раје. С тога се може закључити да безбједност није зависила од вјерске припадности, већ од области у којој је раја живјела, те од прихода које је имала. При томе, раја је покушавала да пређе на територију других санџака и ејалета, што су османске власти, пак, стриктно забраниле. Поред тога што је бивала изложена нападима, раја се понекад и сама прикључивала разбојницима, те су скупа нападали друга села.

Иако су у Османској држави грађени кервансараји и вакуфи чија је сврха била обезбјеђивање сигурности на путу, може се рећи да је Зворнички Санџак у овом погледу био недовољно развијен, те да се није радило довољно на обезбјеђивању путева ове области. Разлог за ово би опет могли бити османски проблеми на истоку, међутим, и чињеница да је Зворнички

²⁹ Feridun M. Emecen, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluş ve Yükseliş Tarihi (1300-1600)*, İstanbul 2015, 330.

³⁰ Исто, 344-345.

Санџак основан као војна база. Како су се османске границе мијењале, тако се и ова област развила у занатски и трговачки центар, али је било потребно и одређено вријеме како би се институције овакве средине прилагодиле потребама трговаца и путника, те како би се обезбједила и њихова сигурност.

Необјављени извори:

BOA. Başbakanlık Osmanlı Arşivi – Османски Архив
BOA. DVNSMHHM.d. 3/815.
BOA. DVNSMHHM.d. 7/448.
BOA. DVNSMHHM.d. 40/692.
BOA. DVNSMHHM.d. 6/1227.
BOA. DVNSMHHM.d. 3/1606.
BOA.DVNSMHHM.d. 5/1042, 1043.
BOA.DVNSMHHM.d. 48/1068.
BOA. DVNSMHHM.d. 5/1554.
BOA. DVNSMHHM.d. 19/655.
BOA. TT. 260.
BOA. DVNSMHHM.d. 3/1195.
BOA. DVNSMHHM.d. 3/511.

Литература:

Akdağ, Mustafa, *Türkiye'nin İktisadi ve İçtimai Tarihi*, İstanbul 2010.
Ekin, Ümit, Klasik Dönemde Osmanlı İmparatorluğu'nda Karayolu Ulaşımını ve Nakliyatı Etkileyen Faktörler, *BELETEN*, C. 81, S. 387-417.
Emecen, M. Feridun, *Osmanlı Klasik Çağında Savaş*, İstanbul 2018.
Emecen, M. Feridun, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluş ve Yükseliş Tarihi (1300-1600)*, İstanbul 2015.
Ertaş, Mehmed Yaşar, Savaşlarla Şekillenen Yollar: Osmanlı Devleti'nde Yol Sistemi, *CIEPO Uluslararası Osmanlı Öncesi ve Osmanlı Tarihi Araştırmaları 6. Ara Dönem Sempozyum Bildirileri I*, 2011, 625-652.
İlgürel, Mücteba, Eşkıya, *TDV İslam Ansiklopedisi* 11, 1995, 466-469.
İnalçık, Halil, *Devlet-i Aliyye II: Tagayyür ve Fesad (1603-1656)-Bozuluş ve Kargaşa Dönemi*, İstanbul 2021.
Türkiye Tarihi 1453-1603, Ed. Suraiya Faroqhi, Kate Fleet, İstanbul 2016.
Özcan, Abdülkadir, Martolos, *TDV İslam Ansiklopedisi* 28, Ankara 2003, 64-66.
Halacoğlu, Yusuf, Derbend, *TDV İslam Ansiklopedisi* 9, Ankara 1994, 162-164.

Handžić, Adem, Zvornik u Drugoj Polovini XV i u XVI vijeku, *Godišnjak Društva Istoričara Bosne i Hercegovine* VIII, Sarajevo 1969, 141-196.

Handžić, Adem, O Ulozi Derviša u Formiranju Gradskih Naselja u Bosni u XV Stoljeću, *Prilozi za Orijentalnu Filologiju* 31, Sarajevo 1981, 169-178.

Summary

Nada Trifković

The Problem of Security in Zvornik and Surroundings in the Second Half of the 16th Century

The Sanjak of Zvornik, which was founded in the period between 1478 and 1481, originally represented the border area of the Ottomans towards the Hungarians, which is why it had great military importance. However, as the borders of the Ottoman State moved towards Hungary, Zvornik and its surroundings, remaining in the background in relation to the newly conquered areas, began to lose their military role. However, due to its geographical location and river connections with Belgrade, the Sanjak of Zvornik has retained its strategic and economic importance. As political, economic and social changes began to be seen in the Ottoman State already in the second half of the 16th century, there was also a threat to security in certain areas. Interceptors on the roads, attackers of caravans, merchants and travelers with intent, as well as sanjak-beys and qadis who abused their positions contributed to the threat to security. One of the parts of the Ottoman State where security was visibly threatened, precisely because of its economic importance, was the Sanjak of Zvornik. The aim of this work is to show, through the analysis of archival documents in the Ottoman Archives in Istanbul, how security was threatened in the Sanjak of Zvornik and what measures the Ottoman State took to prevent banditry and abuse of position in this area. The paper used a qualitative research method, and the results were presented descriptively.